

faso kalansira minisiriso
balikukalan nyemógóso
bamakó

kumanyéfò sèbèn

san fòlò

kalanjè gafe dilannen kò, a yera k'a fò ko kumanyèfò
kalansenw fana ka kan ka ye kalanso kuraw baara minènw na.
o de kama, nin gafe in dilannan la k'a bèn ni kalan daminé ye.
an yèrè b'a dòn ko a ma kè an sago ye fòlò. gafe in ye karamògò
dèmènan de ye. karamògò yèrè de ka kan k'i hakili jagabò k'a
konò kow dafa, walasa kalandenw ka famuya jèlen sorò. wa, an
sigilen bè ni seginkanni fana ye gafe in kan san nataw konò
walasa a ka nyè ka taa a fè. o tuma, an b'a nyini gafe in
kalanbaga bèe fè, u k'u hakilila ta fò a kan.

a' ni ce.

kalan kè cogo

n'an ye gafe in lajè, an b'a kòlòsi ko kalan sen kelen kelen bèe bè kè ni ja ye. o ja in de bè kumanyèfò ni kalanjè tugu nyogon na.

kumanyèfò kalansen bè laban ni kumase min ye, danyè do de bè ta o kono ka kalanjè daminè . o tuma ja minw bè kalanjè gafe kono, o jaw labonyalen de bè kè ka kumanyèfò kalan kè.

karamogò bè se la kumanyèfò kalan kè ni jaba in dulonnen ye kalan denw nyè korò. ni ja in t'a bolo sèbènfula kan, a yèrè bè se fana ka taa ni kalandenw ye baara yorò dòw la ka taa kalan kè yen. nka n'u nana kalanso kono u bè segin kalansen ka ni ja ye. san'u ka kalanjè daminè, fèn o fèn bè ko fò, ni desè tè, o fen ka kan ka kè u nyè na, ka tila k'u yèrè bila k'u kè. kalan laban yorò la kalan denw ka kan ka se ka kumase sugandilenw to u kono.

kumanyèfò

kalansen 1°

1. danyèw

- tògòw : ali - misi - tògò

- walew : biri - bè

-danyè wèrèw : ne - e

2. kalan taasira

a) ja kono ko

mun bè ja in ka ? (misi , mogo , cè wali
birikè la)

cè in bè mun kè ? (a bè misi biri)

ni cè in tògò ye ali, a bè fò ko joni bè
misi biri ? (ali bè misi biri)

cè in tògò ye di ?

a bè mun kè ?

e tògò ye di ?

b) cè in tògò ye di ? a bè mun kè misi la ?

waye bè mun kè misi la ? (a bè misi san, a bè
misi faga).

mun bè biri tugun ? (misi, ba, saga...)

e tògò ye di ? (ne tògò ye.....)

e bè mun kè ? (ne bè kalan kè, ne bè baara kè,

ne bè boli)

karamògò bè mun kè (karamògò bè an kalan).

an ka nin to an kono : ali bè misi biri

kumanyèfò

kalansen 2 nan

1. danyèw

- tògòw : lèfè , ma , sugu

- walew : san , ye

2. kalan taasira

a) ja kònò ko

- mun bè ja in ka (muso, lèfè)

- mun bè muso in bolo

- a ye lèfè sorò cogo di (a y'a dilan, a y'a san; a dira ma) - a y'a san min ? (sugu la)

- muso in ye ali ba ye ; ali b'a wele cogo di ?
(ali b'a wele ko ma).

- e dun (élève) e bi ba wele cogo di ? (nba, ma, na).

b) ma ye mun kè ?

e ye mun kè kunun ?

karamògò ye mun kè kunun ?

an bè mun na sisan ?

an bè yòrò jumèn na ?

an ka nin to an kono :

ma: ye mun san sugu la ?

ma ye lèfè san sugu la

kumanyèfò

kalansen 3 nan:

1. danyèw:

tògòw : misi, ba , saga, shè, so, fali, waro. bu

walew : ka dun , ka bon , ka yèrèkè, ka nyimi.

danyè wèrèw : kònò , bagan.

2. kalan taasira:

a) ja kònò ko.

mun bè ja in ka (ba, waro).

ba bè mun dun (bin, bu , mugu hyò, tiga nyaga, shò
kala).

bagan wèrè jumènw bè bu dun ?

ba bè bu dun mun kònò ? (waro)

ni shè ye nyò bon, a bè mun kè ? (a b'a yèrèkè).

b) bagan jumèn bè e ka so ?

a bè mun dun ?

a bè dumuni kè mun kònò ?

an ka nin to an kònò

ba bè bu dun waro kònò

kumanyèfò

kalansen 4 nan

1. danyèw :

togow : jègè , bama , mali , kò , ba

walew : minè ; wusu , kènè

jalan , wusulen kènè

danyè wèrèw: la, an, aw.

2. kalan taadira:

a) ja kònò ko.

mun bè ja in kan ?

jègè bè min ? (a bè sòrò min ?)

mun wèrè bè ji la ? (intori, bama, mali)

jègè bè ji min na, o yòrò tògò ye di ?

b) n'i b'a fè ka jègè sòrò kò la, i bè mun kè

(k'a kò soli)

n'an ye jègè caman minè kò la, an b'a bèè dun o
dòn wa ? (an bè dò kènè tobi, ka dò wusu, ka dò ja)

o bè kè mun kama (o bè kè marali kama).

an ka nin to an kònò : walasa ka jègè mara

jègè bè wusu , a bè ja

kumanyèfo

kalansen 5 nan

1. danyèw :

- tògòw : wulu , jakuma , sònsan , waraba.
- walew : minè , faga , gèn , kin.
- danyè wèrèw : kònò , jòona
- kalan taasira:

a) ja kònò ko :

mun bè ja in kan ?

wulu bè mun kè ?

a bè se ka mun wèrè minè ?

jakuma bè mun minè ?

mun bè mankalan minè ?

a b'a minè yorò jumèn ?

a b'a minè cogo di ? (a b'a minè n'a nyin ye)

mun bè wulu ni waraba ni jakuma da kònò ?

u bè mun kè n'u nyinw jumèn ye ? (soliw)

wulu bè sonsan minè cogo di ? (a b'a gèn k'a minè)

b) i yèrè kèwale :

mun b'e ka so ? (wulu , jakuma....)

u bè mun nyè so kònò ?

e bè siran wulu (jakuma) nyè wa ?

mun na ?

e ye donso ye wa ?

e bè mun faga ? (kònò , basa...)

i b'u faga ni mun ye ? min ?

an ka nin to an kònò:

wulu bè sonsan minè kungo kono

kumanyèfò

kalansen 6 nan

1. danyèw:

togow : nyo , malo , fini , tiga.

walew : sènè, cikè, kari, sen.

danyè wèrèw :

2. kalan taasira:

a) ja konò ko :

mun bè ja in konò ?

ali bè mun kè ? (a bè sènè kè, a bè ci kè).

ali ka baara ye mun ye ?

sènèkèla bè mun wèrè sènè ?

ni kaba sera, a bè mun kè (a b'a kari).

ni nyo sera, a bè mun kè (a b'a tigè).

ni woso sera, a bè mun kè (a b'a sen).

kaba bè kè mun ye ?

kaba nyèci ka bon wa ?

b) i yèrè kèwalew

e bè sènè kè wa ?

i bè mun sènè ?

e ka baara ye mun ye ? (kalan)

e bè kalan dòn de kè ?

i b'i somogow dèmè cogo di ?

an ka nin to an kòn:

ali ye kaba sènè

kumanyèfò

kalansen 7 nan

1. danyèw

tògòw : bolo , tègè , sen.

walew : filè ,

danyè wèrèw : ni , ye

2. kalan taasira

a) ja kòno ko

-mun bè ja in kan ?

- jon don ?

- bolo joli bè ja kan ?

- bolo joli bè e la ?

- tògò jumèn bè i bolow la ?

- bolo labannen don ni mun ye.

2. waleya

- sen joli bè mogò la ?

-jumèn ni jumèn ?

- sen joli ni bolo joli bè mogò la ?

- u nyèci ye mun ye ?

- i tègè jira

- a bè laban ni mun ye ? (bolokoniw)

- bolo ni sen , jumèn ka bon ?

- jumèn barika ka bon ?

- mun na ?

an ka nin to an kono

alu bolo filè

kumanyèfò

kalansen 8 nan

1. danyèw :

tògòw : sènekèla, bin , wòlòsò , daba.

walew : ka kan , ka sènè

danyè wèrèw :

2. kalan taasira :

a) ja kònò ko

- mun bè ja in kan ?

- a bè bin kan ni mun ye ?

- mun wèrè bè kè ka bin tigè ?

- wòlòsò bè cogo, di ? (a kurulen don)

- a da bè cogo di ?

- wòlòsò ni muru bolen don wa ?

- mun b'u ni nyogon cè ?

b) ko wèrèw :

- e bè baara kè ni wòlòsò ye wa ?

- jon bè wòlòsò dilan ?

- e bè baara kè ni mun ye ?

- numu bè mun wèrè dilan ?

- e bè mun baara kè ?

- foro b'e fè wa ?

- e fa bè baara jumèn kè ?

- sènè bè kè ni mun ni mun ye ?

an ka nin to an kono

sènekèla bè bin kan ni wòlòsò ye

kumanyèfò

kalansen 9 nan

1. danyèw

tògòw : kalilu , bala jenbe

walew : ka fò , ka dòn kè , ka tègèrè fò.

danyè wèrèw : fè

2. kalan taasira:

a) ja kònò ko

- mun bè ja in kan ?

- kalilu bè mun fò ?

- bala dilannen bè ni fèn jumènw ye ?

- kalilu bè bala fò ni mun ye ?

- baladen ye joli ye ? (u ka ca)

- kalilu jòlen don wa, u sigilen don ?

- bala joli bè ja kan ?

- balanin do wa balaba ?

b) waleyà wèrèw:

e bè se bala fò la wa ?

fòli jumèn bè kè e ka dugu la ?

fòli jumèn ka di e ye kòsèbè ?

ni fòli bè kè, musow bè mun kè (u bè tègèrè fò, ka dòn kè)

cèn fana bè dòn kè wa ?

u bè dòn kè in'a fò musow wa ?

e bè se dòn na wa ?

fòli bè kè waati jumèn ? (su fè wali tile fè)

jòn bè bala fò e ka dugu la ?

an ka nin to an kònò :

kalilu bè bala fo su fè

kumanyèfò

kalansen IO nan

1. danyèw:

tògòw : kulubali, fali , so, misi

walew : filè boli

danyè wèrèw :

2. kalan taasira

a) ja kònò ko

- mun bè ja in kan ?

- jòn ta ye fali in ye ?

- fali bè mun na ? a bè ka bin dun wa?

- a dalen don wa, a jòlen don ?

- fali joli bè kulubali fè ?

- fèn bè fali in kò la wa ? (doni, mògò)

- fali in sirilen don bòlò la wa ?

- a bè ka boli wa ?

b) waleya wèrèw :

- bagan wèrèw jumèn bè sow kònò ?

- fali bè balo mun na ?

- misi ni so dun , olu bè mun dun ?

- so ko ka di jòn ye ? mun na ?

- nyèci jumèn bè so ni fali ni misi la ?

- bagan jumèn bè kulubali fè ? a bè min ?

an ka nin to an kònò

kulubali ka fali filè

kumanyèfò

kalansen 11 nan

1. danyèw :

- togòw : namasa , jiriden

- walew

mankutu: di - nèrè muguma , nyugujima

danyè wèrèw :

2. kalan taasira

a) ja kòno ko:

- mun bè ja in kan ? wali ni ye mu ye ? (ni namasa bè karamogò bolo).

- namasa ye mun ye ? a bè cogo di ? namasa nyè bè cogo di ? (a molen - a móbali).

- jiriden jumenw ka di ? ka kumu ? ka kuna ?

b) waleya wèrèw :

e bè namasa sorò cogo di ?

namasaju bè jòn ka so ?

namasa bè sènè ka caya yorò jumèn ?

munna e bè jiri turu.

e bè mun kè jiridenw na ?

jumènw ka di ?

an ka nin to an kòno:

namasa ni si mo ka di

kumanyèfò

kalansen 12 nan :

1. danèw :

togow : mobili , nègèsò , siraba , mobilèti

walew : wotoro , so , fali , misi , bolifèn.

walew : boli.

danyè wèrèw : bamakò , segu , buguni.

2. kalan taasira :

a) ja kono ko :

- mun bè ja in kan ?
- mobili bè mun nyè mogò ye ?
- mobili jolen bè mòbò nyè wa ?
- mun wèrè bè boli ?
- o bè boli cogo di ?
- mobili bè boli mun kan ?

b) waleya wèrèw :

- mun bè dugutaa nògòya mobili la ? (sira nguman)
- e ka dugutaa ka ca boli fèn jumèn de la ?
- e bè bolifèn jumènw don ?
- bolifèn jumèn bè e bolo ?
- dò b'èi fa bolo wa ? o ye jumèn ye.
- bamakò ni segu dugutaa ka teli bolifèn jumèn
na ?

an ka nin to an kono

mobili dugutaa ka teli

kumanyèfò

kalansen 13 nan :

1. danyèw:

- tògòw : gese , gesedala.
- walew : ka da , ka tugu , ka tigè , ka boloda.
- danyè wèrèw : ka gese tònò.

2. kalan taasira

a) ja kònò ko :

- mun bè ja in kan ? cè in tògò ye kalifa
- kalifa bè mun na ? a bè fò ko kalifa ye mun ye ?
- a sigilen bè min ? (a ka kolè la).
- gesedala ka minènw ye mun ye ?
- mun bè kurunni kònò ? (fale).
- mu" bè gesedala nyè fè ? (kafa).
- gari min samanèn bè gesedala nyè fè, a bè fò o ma cogo di ? (bajuru).
- ni kalifa ye gese da , a bè mun sorò ? (fini mugu).
- o bè kè mun ni mun ye ?

b) waleya wèrèw.

- e bè gese da wa ? jon fa bè gese da ?
- n'i bè gese da, i ka kan ka mun in mun sorò ? e bè kòori parata wa ?
- fale bè kè mun ye ? i bè mun kè gese walima bolòti la, san'i k'a da (k'a tònò).
- geseda ye baara nyuman ye wa ? mun na ? e ye komatèkisi ni itema komèn wa ? mun bè kè yen ?

an ka nin to an kònò

/ kalifa ye gesedala nyuman ye /

kumanyèfò

kalansen 14 nan

1. danyèw

- tògòw : nègèsò , fili , bolifèn , finyè

- walew : ka boli.

- danyè wèrèw :

2. kalan taasira :

a) ja kònò ko :

- mun bè ja in kan ? nègèsò ye mun ye ? bolifèn

- cè in tògò ye fili. fili bè mun kè ?

- jon ta ye nègèsò in ye ? fili ka nègèsò bè cogo di ?

- a boli ka di wa ? munna ?

- ni finyè tè nègèsò sew na, nègèsò bè se ka boli wa ?

- walasa nègèsò ka boli sufè, mun ka kan ka k'a la.

- nègèsobolila ka kan ka mun kè n'a bè sira cè tigè ?

b) waleya wèrèw :

- nègèsò bè jon fè ? a bè cogo di ?

- e bè se nègèsò bolila wa ?

- munna e bè nègèsò boli ? i b'a boli ka taa min. e b'i ka nègèsò singa mògòw ma wa ? i ka kan ka wali nègèsò jolen ta

ka tèmèn wa ?

an ka nin to an kònò

ne ka nègèsò boli ka di yeelen b'a la

kumanyèfò

kalansen 15 nan

1. danyèw

- togow : tile, tilebi, koron, sogomada, wula, tilegan.
- walew : ka wili , ka bin ; ka gan.
- danyè wèrèw : daraka , tilela fana, sura fana,

kalan taasira:

a) ja kono ko:

- mun bè ja in kan ?
- o bè mun jira an na ? (tile botò)
- o ye waati jumèn ye ? (sogomada)
- ni tile bintò do o ye waati jumèn ye ?
(tilebi - wula).
- tilegan bè tile sorò yorò jumèn ? (mogow kuncèlè).

b) waleya wèrèw:

- e bè mun kè ni tile bora ? (ka kunun).
- e bè dumuni min kè otuma o bè wele cogo di ?
(daraka).
- tilegan fè i bè jumèn dun ? (filela: fana).
- su fè dun ? (sura fana)

an ka nin to an kono

tile bè bo koron fè ka bin tilebi fè

kumanyèfò

kalansen 16 nan :

1. danyèw

- tògòw: daba, misidaba, jele, woloso.
- walew : k'a tigè, k'a sènè, k'a shyèn.
- danyè wèrèw : foro , jiginè.

2. kalan taasira

a) ja kòno ko

- mun bè ja in kòn ?
- o nyèci ye mun ye ?
- jòn bè baara kè ni o ye ? (sènèkèla).
- a bè baara kè ni mun wèrè ye ?
- a bè baara jumènw kè ?
- a b'o baara kè min ?

b) waleya wèrè :

- an ko sènèkèla bè baara kè ni daba ye, e dun e bè baara kè ni mun ye ? (kalanden ka minènw)
- e bè baara kè yorò jumèn ? (foro la, kalanso la).
- e bè baara kè cogo di ?

an ka nin to an kòno

daba ye sènèkèla ka baara minèn ye

kumanyèfò

kalansen 17 nan

1. danyèw:

- togow : bala, bolo , muru , sirife
- walew : tigè, jogin , furakè.
- danyè wèrèw :

2. kalan taasira :

a) ja kòno ko

- mun bè ja in kan ?
- muru ka jan wa, a ka surun ?
- a tilennen don wa, a kurulen don ?
- a nun bè cogo di ?
- a ye jòn bolo tigè ?
- muru in da ye fila ye wa ?

b) waleya wèrèw :

- jòn bè muru dilan ? numu)
- muru nyèci ye mun ye ?
- ni muru da ka di kojugu , a bè mun kè mogo la ?

(jogin)

- muru latulonkè ka nyi wa ? mun na ?
- jòn ni jòn bè baara kè ni muru ye ?
- mun wèrè bè kè ka tigèli kè ? (daba, jele, bese)
- muru min bè kè ka kun di , o togò ye di ? (sirife)
- ni muru wali fèn wèrè y'i jogin, i bè mun kè ?
- mun ye bala bolo tigè ?

an ka nin to an kòno

muru ye bala bolo tigè

kumanyèfò

kalansen 18 nan

1. danyèw:

- tògòw : amara , sama , kungo.
- walew : faga
- danyè wèrèw : wa

2. kalan taadira :

a) ja kònò ko :

- mun bè ja in kan ?
- cè min bè ja kan, o tògò ye di ? (amara)
- jòn ye sama faga ?
- amara ye mun ye ? (dònso)
- a ye sama faga min ?
- sama bè cogo di ? (a ka bon)
- sènsan bè cogo di ? (a ka dògò)
- sama tulo ka bon wa ? a ku dun ?

b) waleya wèrèw :

- dònso bè sama faga ni mun ye ?(marifa)
- a bè mun wèrè faga ?
- e ye dònso ye wa ?
- marifa b'e bolo wa ?
- mun b'e bolo ? e bè mun faga ?
- e b'o fènw faga min ?
- dònsoya ka di wa ?
- a ka gèlèn wa ? mun na ?
- amara ye sama faga min ?

an ka nin to an kònò

amara ye sama faga kungo kono

kumanyèfò

kalansen 19 nan

1. danyèw:

- tògòw : yuba, yaya , buyaki.
- walew : kari , dun
- danyè wèrèw :

2. kalan taasira:

a) ja kònò ko

- mun bè ja in kan ?
- a bè cogo di ? (a koorilen don)
- a ka bon wa ?
- a ni jiriden jumèn bolen don ?
- buyaki joli bè ja kan ?
- buyaki bulu bè ja in kan wa ?
- buyaki kala b'a kan wa ?

b) waleya wèrèw :

- jòn ye buyaki dun ?
- a ka di wa ?
- a ka timi wa, a kumunen don ?
- mun b'a kònò ?
- a ni manjè bolen don wa ? mun na ?
- jiriden jumènw ka timi ?
- jiriden bè kari tuma jumèn ? (n'a m̀ona)
- jòn ye buyaki kari ?

an ka nin to an kònò

yuba ye buyaki kari k'a dun

kumanyéfo

kalansen 20 nan:

1. danyèw :

- tògòw : umu , kadi , sugula.
- walew : feere , san.
- danyè wèrèw : la

2. kalan taasira:

a) ja kòno ko :

- mun bè ja in kan ?
- mògò joli bè ja in kan ?
- i bè se k'u dan wa ? mun na ?
- denmisènninw b'u la wa ?
- cèw ni musow b'u la wa ?
- u bè mun ni mun feere ?
- mògòw bè cogo di ? bèe jòlen don wa ?
- bèe sigilen don wa ?
- feerefènw bè mun kan ?
- feerefènw ka ca wa ?

b) waleya wèrèw :

- sugu bè e ka dugu wali e ka kin na wa ?
- a sugu ka bon wa ?
- a yoro ka jan dugu wali kin na wa ?
- a bè dugu (kin) yorò jumèn na ?
- mun bè sorò e ka dugu sugu la ?
- e bè mun san sugu la ?
- e ka mògò dò bè feere kè wa ?
- jòn ni jòn bè sugu la .

an ka nin to an kòno

umu ni kadi bè sugu la

kumanyèfò

kalansen 21 nan

1. danyèw:

- tògòw : wotoro , so , misi , fali.

- walew : sama.

- danyè wèrèw : minèn

2. kalan taasira :

a) ja kònò ko :

- mun bè ja in kan ? (wotoro , fali

- fali bè ka mun kè ?

- wotoro bè kè ka mun kè .

- mun wèrè bè se ka wotoro sama.

- misi bè mun wèrè sama (sari)

- mun bè wotoro ni sari bò nyògòn na ?

b) waleya wèrèw :

- e donna wotoro kònò wa ?

- fali b'aw ka so wa ?

- o fali bè mun kè ?

- misi dun ? o bè mun baara kè ?

- so dun ?

- fali bè siri wotoro la cogo di ? o nyèfo.

an ka nin to an kònò

/ fali ni so bè wotoro sama, misi bè
saridaba sama a ni wotoro/

kumanyèfò

kalansen 22 nan

1. danyèw:

- tògòw : hakili, kalan
- walew : ka kalan
- danyè wèrèw :

2. kalan taasira :

a) ja kònò ko:

- mun bè ja in kan ?
- jòn bè ja kan ? (bala)
- mògò kòròba don wa , denmisènnin ?
- fini b'a kan na wa ?
- mun b'a bolo ?
- a bè mun na ?
- mògò wèrè b'a kèrè fè wa ?
- a jigilen bè wa , a bè cogo di ?

b) waleya wèrèw :

- denmisènnin ka kan ka mun kè ? (kalan)
- nafa jumèn bè kalan na ?
- jòn hakili ka di aw la ?
- a b'è don cogo di ko mògò hakili ka di ?
- sani i ka taa yaala su fè, i ka kan ka mun kè ?
- n'i ye kalan kè, o ka d'i masaw ye wa ? mun na ?
- n'i ma sòn kalan ma dun ?

an ka nin to an kònò

ni bala ye dumuni kè, a bè kalan kè a ba ka
so kònò. o kò fè, a bè na tulònkè a tonyògèw fè.

kumanyèfò

kalansen 23 nan : isa ye cikèla sèbè ye

1. minènw : daba - foro - bin.

2. danyèw :

- tògòw : foro, daba, cikèla, bin, sènè.

- walew : ka daba sama - ka bin yuguyugu k'a dalajè,
ka nyò koròbò.

3. kalan taasira :

a) kalan daminè : cikèla dò n'a ka daba bè lakoliso
dukènè ma, kalandenw n'u karamògò
nyè korò.

nin cè in tògò ye di ? baara jumèn
kèbaga dò ? joni bè cikèla wèrè don ?
cikèla bè baara jumèn kè ?

cikèla bè baara kè mini ? munu bè baara
kè min ? kalandenw bè baara jumèn kè ?
u bè baara kè mini ?

cikèla bè baara kè ni mun ye ? daba
ta k'a da i kan na.

b) an ka musa lajè cikè la.

a bè daba kè cogo di ? n'a ye daba turu
dugu la, a bè mun kè ? n'a ye daba
sama, mun bè dugu bila ? ni bin ye
dugu bila, musa bè mun kè o bin na ?
(a b'a yuguyugu) (a b'a dalajè).
a bè nyò fana shèn wa ? a bè mun kè
nyò na ? (a bè nyò koròbò). mun wèrè
bè koròbò ?

C) an ka ja in lajè. mun ni mun b'a kaṅ.

cè in tògò ye isa. isa ye mun baara-
kèla ye ?

baaraminèn jumèn b'a bolo ? e dun,

baaraminèn jumèn bè e bolo ? isa bè mun
kè foro kònò ? e bè mun kè kalanso kònò?
isa bè sènè kè cogo di ?

i) an ka nin to an kònò

isa bè daba turu dugu la, k'a sama ni
bin ye dugu bila, a b'a yuguyugu, k'a
dalajè. isa ye cikèla sèbè ye.

kumanyèfo

kalansen 24 nan

1. minenw : kòori parata dò n'a ka baaraminènw -
kòori mugu , jènè , kalen.

2. danyèw:

togow : kòori shyènnè/jènè - kalen

walew : ka kòori parata - ka kalen fa, ka kòori mòonò
bò , ka jènè munumunu , ka jènè fa, ka jènè tugu.

3. kalan taasira :

a) an ka fanta lajè a ka baara la - a bè mun kè ? (fanta
bè kòori parata).

mun ni mun b'a bolo ? (kòori shyènnen , jènè, kalan)
a bè mun kè kalen na ? n'a ye kalen fa kòori mugu la,
a bè jènè kè cogo di ? n'a ye jènè tugu, a bè mun kè
o kò ? (a bè kòori mòonò bò). ni kòori mòonò bora,
fanta bè mun kè tugun ? (a bè jènè munumunu). ni fanta
mènna kòori parata la, jènè bè kè cogo di ?

b) an ka ja in lajè - mun b'a kan ? muso in togò ye ko kura .
kura bè mun kè ? mun ni mun b'a bolo - ni kura bè kòori
parata, a bè mun ni mun walèn kè ?

j) ni e ba bè kòori parata a bè mun ni mun kè ? ni e
kòromuso bè kòori parata ni kura bè kòori parata a bè mun
ni mun kè ?

4. an ka nin to an kònò

kura bè kòori parata la . n'a ye kalen fa kòori
mugu la a bè jènè tugu. o tuma a bè kòori mòonò bò,
ka sorò ka jènè munumunu.

kumanyèfò

kalansen 25 nan :

kalan kèminènw : nunu - di doni.

danyèw :

- togow : di - diden - nunu - ncon - mònyòn.

- walew : ka mònyòn tugu - ka di fyè - ka nunu da jiri la.

- cogoyaw : di - farin.

kalan taasira :

1. ja kònò ko

- karamògò bè nunu jira kalandenw na kasòrò k'i kanto
u ma : nin ye mun ye ? (nunu). nunu bè da mun kama ?
(a bè da ka di sòrò) mun bè di kè nunu kono ? (diden
de bè di da nunu kònò). an ka ja in filè. nunu bè min ?
nunu bè jiri la.

2. mògò bè se ka maga nunu dalen na jiri la wa ? mun na ?
diden bè mun kè mògò la ? a kinnida bè cogo di ?
n'i ko a dimi ka ba, i bè mun kè ? (i b'a ncon bo).
n'an ye nunu ye jiri la, an ka kan ka mag'a la wa ?

an ka nin to an kònò :

nunu bè jiri la, kana maga a la

kumanyèfò

kalansen 26 nan

1. minènw : misidaba , zu , sarimisiw.

2. danyèw:

- tògòw : zantigi - zu - misiw - juru - jòlòkò.

. - walew : ka da - k'a siri - k'a sama - k'a minè.

3. kalan taasira :

a) kalan daminè :

kalandenw ni karamògò bè dò lajè ka misiw siri sari la. misiw ni minèn kelen kelen bèe bèe jira kalandenw na, k'u togo fò, fo bèe k'a famu :

sarimisiw - misidaba - zu - juru - nunjuru - jòlòkò.

saritigi bè misiw siri sari la : a ka wale kèta kelen bèe bèe fò karamògò ni kalandenw fè : ka zu da misiw kan na. ka zu juru siri misiw kan kòrò - ka jòlòkò balan zu la - ka misiw nunjuru minè misiw bè sari sama.

b) an ka ja in lajè : mun ni mun b'a kan ?

ni cè in tògò ye zantigi, o tuma zantigi bèe ka mun kè ? n'a ye zu da misiw kan na a bèe mun kè o kò ? ni zu juru sirila misiw kan kòrò, a bèe mun kè? ni jòlòkò balanna zu la, zantigi bèe mun kè ? n'a ye misiw nunjuru minè, olu bèe mun kè ?

c) n'i bèe misiw siri sari la, i bèe mun ni mun kè ?

ni zantigi bèe misiw siri sari la a bèe mun ni mun kè ?

an ka nin to an kòno :

zantigi bèe zu da sarimisiw kan na, ka misidaba jòlòkò kalan la - n'a ye misiw nunjuru minè, misiw bèe sari sama.

kumanyèfò

kalansen 27 nan :

1. danyèw :

- tògòw : nyò - to - balo - sanyò - sunan - kenige.
- walew : kanyimi , dun .
- mankutu : nye
- danyè wèrèw : nyò susu , ka tobi.

2. kalan taasira:

a) ja kònò ko

- mun bè ja in kan ? walima nin ye mun ye ? aw bè nyò sugu jumènw don ?
- nyò bè kè mun ye ?
- ni nyò bè tobi mun ni mun bè kè ?
- jòn bè nyò tisan sorò ? ni nyò ma nyè tisan caman bè sorò wa ?
- nyò tisan bè kè cogo di ka nyòkisè sorò ?
- ja ka di nyòw la ? munna an ka kan ka sènèkè ?

b) waleya wèrèw :

e fa bè nyò sènè wa ? e fa ka balo nyò bè sorò cogo di ?
e ba tògò ye di ? (nyeले). nyeले bè nyò susu mun kònò ? (kolon). a bè nyò fiyè mun na ? (lèfè. segere). a bè nyò tètèn mun na ? nyeले bè basi yèlèn mun na ? (nyin-tin). sanyò ni kenige e bè jumèn nomi fè ?
e bè mun kè nomi na ? (k'a nyimi).

an ka nin to an kònò

ni nyò nyèna kongo bè bo jamana kono

kumanyèfò

kalansen 28 nan

1. danyèw:

- togow : shè - shèsulu - shèfan.
- walew : ka mara - kasi - ka furakè, ka datugu - k'i janto
a la.
- mankutu : nògòlen - jè.
- danyè wèrèw : shèsogo - shotuluma.

2. kalan taasira :

a) ja konò ko:

- mun bè ja in kan ? shèw ka so tògò ye di ?
- shè dun bè si min ?
- an ka kan ka shèw mara min ? (sinsan konò)
- mun na an bè shè mara ? (a sogo - a fan, a den).
- an ka kan ka mun kè walasa an ka shèw ka bugun
(k'u furakè, k'u la balo ka nyè).
- shèfan kelen ye joli ye sugu la ? shè kelen bè feere
joli ?
- u b'a fò ko shèfan ka nyi denmisènniw ma mun na ?
jòn bè shè sòrò tuma o tuma ka dun ? (shè marala).

b) waleya wèrèw :

- e bè shè mara wa ? jòn ba bè shè mara ?
- mun nyèci bè shèmara la ?
- e bè i janto i ka shèw la cogo di ?
- mun na a bè fò ko shè nògòlen ? shèsulu bè minè
cogo di ? shèbo bè kè mun ye ?
- mun na e b'i ka shèw datugu sufè shèsulu konò ?
(jakuma kana u minè).

an ka nin to an konò

/ shè ka kan ka si shèsulu konò o b'a kisi jakuma
ma/.

kumanyèfò

kalansen 29 nan :

1. danyèw:

- togow: mangoro , mangoruju
- walew :
- mankutu : molen - geren.
- danyè wèrèw :

2. kalan taasira :

a) ja kono ko

mun bè ja in kan ? cè in tògò ye siriman. o bè mun na ?
mangoro molen bè cogo di? mangoro ka di a ye wa ? a
b'a dun cogo di ? a ye jiriden wèrèw fò.

- mangoro caman dunnì ka nyi wa ?
- wula in na mun na siriman bè sunòkò la kalanso kono?
a ye mangoro caman dun.

b) waleya wèrèw :

- e bè mangoro fè wa ? mun na ?
- mangoroju bè jòn ka so ? jòn y'o mangoroju turu ?
mun nafa bè mangoro turu la.
- e bè mangoro geren dun wa ? (a yi) mun na ?
- mun na aw ye mangorojuw turu aw ka kalanso dukèndè na ?

an ka nin to an kono

mangoro ka di nk'a caman dunnì b'an bana

kumanyèfo

kalansen 30 nan :

1. danyèw:

- togow :nonsi

-walew : ka siran - ka yèlèma - kòlòsi.

- mankutu : suma

- danyè wèrèw :

2. kalan taasira :

a) ja kònò ko

- mun bè ja in kan ? (nonsi).

- nonsi ka teli ka ye min ?

- mun na nonsi kòlòsi man di ?

- nonsi ku bè cogo di ?

- a ku kurulen wa , a tilennen ?

- a kunkolo bè cogo di ?

- a nèn bè ye wa ? a ka jan wa ?

- nonsi bè mun kan ? (jiribolo).

b) waleya wèrèw :

- e delila ka nonsi nyènèma ye wa ?

- a farikolo nyè bè cogo di ?

- nonsi bè mògò kin wa ?

- nonsi ka taama ka teli wa ?

- jòn bè siran nonsi nyè ?

- nonsi bè mun kè mògò la ? (foyi).

- mògò caman bè siran nonsi nyè wa ? mun na ?

an ka nin to an kònò

mògò caman bè siran nonsi nyè. nonsi kòlòsi man di, bawo a farikolo nyè ni a ye yorò nyè bè ye kelen ye.

kumanyèfo

kalansen 31 nan

1. danyèw:

- togòw : karamògò , dèbèn , pènda , tènèn.

- walew : ka sigi , ka bèn , k'a nyègèn.

- mankutu:

danyè wèrèw : kan, sèenènen.

2. kalan taasira

a) ja kono ko

- mun bè ja in kan ? cè in togò ye karamògò.

karamògò bè cogo di ? a senw bè cogo di ?

(u sèenènen don).

- karamògò sèmènnen bè mun na ? dènèn.

- jòn ye dèbèn da karamògò ye ? a muso.

- a muso togò ye tènèn ? walasa karamògò k'a lasama
mun kè ? a bè kunkorodonna d'a ma.

b) waleya wèrèw :

- e bèngè togò ye di ? (karamògò...)

i bèngè muso togò ye di ? (pènda).

e bè si mun kan ? (dèbèn).

karamògò ye mun norò a ka so dènèn na ? (ja).

i baromuso pènda ye a ka dènèn nyègèn wa ?

mun na ? (k'a so cè nyè).

aw fana ka kan ka mun kè walasa aw ka kalanso ka

diya ? (an ka kan ka bèn k'an sigi yorò kelen
ni kalan bè kè).

walasa aw ka ja famuya aw ka kan ka mun kè.

(k'a lajè kosòbè).

an ka nin to an hakili la

pènda ye dèbèn da a cè karamògò ye.

a y'i sigi ka senw sèenè.

kumanyèfo

kalansen 32 nan

1. danyèw :

- tògòw : nyintin , daga , tasa , galama, gwa.
- walew : ka tobi , ka mò, ka dun.
- danyè wèrèw : basi , kini , to , m̀oni , sari.

2. kalan taasira :

a) ja kono ko :

- mun bè ja in kan ? (nyintin)
- mun fèn suguya do ? (tobili kè minèn)
- e b'o minèn suguya wèrè jumèn don ? (file, tasa, barama, daga).
- nyintin bè kè ka mun tobi (ka basi yèlèn).

- mun wèrè bè se ka kè ni nyinti ye ? (ka sègò ji toni)
- to bè tobi mun kono (daga, barama). kini dun ?
- tobili bè kè yoro jumèn na ? (gwa).

b) waleya wèrèw :

- e ye mun ni mun dun kunun ?
- e bè dumuni jumèn ni jumèn don ?
- i bè to ani basi d̀nani mun ye ? (tègè ye).
- m̀oni ni sari bè mi ni mun ye ? (galama).
- dumuni jumèn bè wogò nafa ?

an ka nin to an kono

/basi bè yèleèn nyintin na, to bè tobi daga kono/

kumanyèfò

kalansen 33 nan

1. danyèw :

- tògòw : kurun , jufa , baji , jikantaama.

walew : ka boli.

danyè wèrèw :

2. kalan taasira :

a) ja kònò ko

- mun bè ja in kan ? (mògò , kurun)

- cè bè mun na ? (ka kurun suma).

- a b'a suma ni mun ye ? a b'a suma cogo di ?

- e bè kurun suma ni mun wèrè ye ? (bo , jufa, motorèni)

b) waleya wèrèw :

- e dona kurun kònò wa ? kurun suguya jumèn ? (jègè-
minèn kurun, jikan taama kurun).

- e ye kurun boli wa ?

- mali kònò jònw ka baara 'kè fèn ye jikan kurun ye ?
(bozo, sòmòò).

- olu bè mun kè ni kurun ye (jègè minè)

- taama bè kè mali dugu jumèn ni jumèn cè ba kan ?
(kulukoro , segu, mòti, gawo).

an ka nin to an kònò

/jikan kurun bè taama kulukoro ni gawo cè /

kumanyèfo

kalansen 34 nan

1. danyèw

- tògòw : sònsan , kònò , basa , konyinè , toto.

walèw : ka minè , ka faga.

danyè wèrèw : marifa , manabèlè , jan.

2. kalan taasira :

a) ja kònò ko

- mun bè ja in kan ? (wulu, sònsan).

- u bè ka mun kè ? (wulu bè sònsan minè)

- a y'a minè ni mun ye ? (soli)

- sònsan bè ye mini ?

- a sogo bè dun wa ?

- e bè kungokònòfèn jumèn wèrè don n'o sogo bè dun?

- olu bè sòrò cogo di ? u fè i k'u sòrò cogo fò .

b) waleya wèrèw :

- e bè se ka sonsan sòrò wa ?

- i b'a sòrò cogo di ? (ka faga, ka minè).

- i b'a faga ni mun ye ?

- i b'a minè ni mun ye ? (jan)

- e bè se ka fèn wèrè jumènw minè ? faga ? (basa,
kònyinè, toto , kònò).

an ka nin to an kònò

sonsans, kònyinè , toto, basa a ni kònò
bè se ka minè jan na.

kumanyèfò

kalansen 35 nan

1. danyèw

tògòw : sen , bolo , senkòni , bolokòni.

walew : ka dimi , ka kisi , jogin.

danyè wèrèw : nimafèn.

2. kalan taasira :

a) ja kònò ko :

- mun bè ja in kan ? (mògò sen)
- sen joli bè mògò la ?
- sen joli bè saga la ?
- e bè nimafèn senfilatigi wèrè don wa ?
- bè nimafèn sennaanitigi wèrè don wa ? olu tògò fò.
- senkòni b'olu la wa .
- bolokòni dun ?
- olu bolokòni n'u senkòni ni mògò ta ye kelen ye wa ?

b) waleya wèrèw :

- sen bè mun nyèn mògò ye ? (taama)
- o tuma i ka kan ka mun kè walasa k'i sen kisi joginin ma ? (sanbara).
- mun ka teli ka mògò sen jogin ? (ngoni, jirikuru, nègè, kabakuru).

an ka nin to an kònò

sanbara bè sen kisi joginni ma

kumanyèfò

kalansen 36 nan

1. danyèw :

tògòw : kaana , shèfan

walew : ci - min

danyè wèrèw : fè

2. kalan taasira :

a) ja kònò ko

- mun bè ja in kan ?
- kaana bè ka mun kè ?
- shèfan joli bè ja kan ?
- kaana ku ka jan wa ?
- shèfan dò cilen bè wa ?
- shèfan bè cogo di ? (a koorilen don).
- kaana ye shèfan joli min ?
- sen joli bè kaana la ?

b) waleya wèrèw :

- jòn ye kaana ye ?
- a bè ye yòrò jumèn ?
- e bè siran kaana nyè wa ? mun na ?
- kaana bè bange cogo di ? (a bè fan da).
- kaana ni mun bolen don ? (koro, basa , bama).
- kaana bè shèfan fè, e yèrè dun ?
- kaana doròn de bè shèfan fè wa ?
- bagan wèrè jumènw b'a fè ?

an ka nin to an konò

kaana bè shèfan fè

kumanyèfò

kalansen 37 nan

1. danyèw :

tògòw : sanaba , foolo.

walew : tòorò , ka furakè.

danyè wèrèw : kosèbè.

2. kalan taasita:

a) ja kònò ko

- mun bè ja in kan ?
- muso in tògò ye di ?
- mun b'a kan na ?
- foolo in bè ye kosèbè wa ?
- foolo in ka bon wa ?
- a kèlen bè ka kan lamini wa ?

b) waleya wèrèw :

- foolo bè bò yòrò jumèn ?
- foolo bè dō bò cènya la wa ?
- a bè kan kè cogo di ? (ab'a bonya).
- foolo ye bana ye wa ? (awò).
- bana juguba don wa ? (ayi).
- a bè se ka furakè wa ? (awò)
- ni foolo bè mògò min kan na, i bè mun kè ? (i b'a furakè).
- i bè taa a furakè min ? dòkòtòròso la).
- foolo bè mògò bali ka kuma wa ? (ayi)
- a b'i bali ka dumuni kè wa ? (ayi).
- sanaba ka foolo b'a tòorò wa ? (ayi).

an ka nin to an kònò

sanaba ka foolo t'a tòorò /

kumanyèfò

kalansen 38 nan

1. danyèw

tògòw : numutènèn, wusulan, bèèlè, bèngè.

walew : dilan - feere.

danyè wèrèw : nyuman (mankutu)

2. kalan taasira

a) ja kònò ko

- mun bè ja in kan ?
- muso in tōgō ye di ?
- a bè mun dilan ?
- bèelè joli bè ja kan ?
- numutènèn sigilen wa, a jolen don ?
- bèelèw bè cogo di ? u ka bon wa ?
- wo b'u la wa ?

b) waleya wèrèw :

- numutènèn b'a ka bèelèw kè di ? (a b'u feere).
- mun bè kè bèelèw kònò ? (wusulan).
- jòn somōgō bè bèelè dilan ?
- a bè mun wèrè dilan (dagaw, bèngèn)
- bèelè wow bè mun nyè ?
- numutènèn ka wusulan bèelè bè cogo di ? (a ka nyi).
- a b'a dilan k'a kè di ? (k'a feere).

an ka nin to an kònò

/ numutènèn bè wusulan bèelè nyuman feere /

kumanyèfo

kalansen 39 nan

1. danyèw

- tògòw : bintu - nyò - filen

walew : ka suuru

danyè wèrèw : duguma.

2. kalan taasira :

a) ja kònò ko

- mun bè ja in kan ?
- muso in tògò ye di ?
- a bè mun na ?
- a jolen don wa ?
- mun b'a bolo ?
- mun bè filen kònò ?
- a b'a kè di ? (a b'a suuru)
- a b'a suuru mun kònò ?
- o filen bè min ? (a bè duguma)

b) waleya wèrèw :

- muso bè mun wèrè suuru ? (malo, fini , kaba).
- nyò bè suuru mun na ?
- o tuma mun bè nyè la ? (buguri, bèlè, kunkun, folofolo).
- jòn bè se nyò suuru la ?
- è bè nyò suuru tuma jumèn ? (n'a gosira).
- foro bè e fa fè wa ?
- a bè mun sènè ? (nyò)
- jòn bè nyò suuru ?

an ka nin to an kònò

bintu bè nyò suuru filen kònò

kumanyèfo

kalansen 40 nan

1. danyw :

- togòw : ntola , ntolatañnan.
- walew : ka ntola tan.
- danyè wèrè : fè

2. kalan taasira :

a) ja kono ko :

- mun bè ja in kan ?
- cè don wa , muso don ?
- a bè mun na ?
- mun b'a kan na ?
- mun b'a sen na ?
- a ka kulusi bè cogo di ? a ka jan wa ?
- a ye ntola tan wa , a bèna a tan ?

b) waleya wèrèw :

- jon bè se ntolatan na ?
- mogo joli bè ntola tan nyogon fè ?
- ntola bè cogo di ?
- a bè tan kunkolo la wa ?
- ntolatan siya ka ca wa ?
- jumèn ni jumèn ?
- ntola bè tan min ?
- a kènè ka bon wa ?
- min bè ntola kumbèn jò da la o bè wele cogo di ?
- ntola bè tan don jumèn ? jon ye ntolatanna nana ye ?
(amadu).

an ka nin to an kono

amadu ye ntola soro kènè cèmancè la.

a y'a kolonkolon a sen koro, k'a cè k'a
bò mogo saba nyè kan, ka boli n'a ye, ka
taa a saba jò kono.

kumanyèfò

kalansen 41 nan

1. danyèw :

- togòw : nson , sonyèli.
- walew : k'a bèn t'a sonyè , t'a minè.
- danyè wèrè :

2. kalan taasira :

a) ja kònò ko :

- mun bè ja in kan ?
- mògò joli bè ja kan ?
- cèmancè ta ye mun ye ?
- to fila dun ?
- u ye mun kè nson na ? (u y'a minè).
- mun bè polisiw kèrè la ? (kabusi , wuruwèrènin).
- o nyogòn bè nson kèrè la wa ?
- mun bè polisiw sen na ?
- o nyogòn bè nson sen na wa ?

b) waleya wèrèw :

- cè ye mun kè ? (a ye sonyèli kè).
- a bolila wa ?
- mògòw ye mun fò ? u ye mun kè ?
- sonyèli ka nyi wa ? mun na ?
- ni nson minèna, mun bè k'a la ?
- a bè bila yòrò jumèn ?
- nson bè yan wa ?
- ni mògòw bè nson kò, u bè mun fò ?

an ka nin to an kònò

cè ye sonyèli kè bitigi kònò, k'a bè boli. mògòw y'a gèn, k'o : a ye nson bèn ! a ye nson bèn ! cè dò y'a minè k'a di polisiw ma. olu taara n'a ye.

kumanyèfò

kalansen 42 nan

1. danyèw

- tògòw : npogotigi , ji , dunan.
- walew : ka ji di , ka ji bò, ka ji soli.
- danyè wèrè : ma.

2. kalan taasira :

a) ja kònò ko :

- mun bè ja in kan ?
- jòn bè ja kan ?
- a bè taa mun kè ?
- mun b'a bolo ?
- a bè ji di jon ma ?
- ji bè mun kònò ?
- npogotigi bè cogo di ? a jolen don wa, a birilen don ?
- dunankè dun, o bè cogo di ?

b) waleya wèrèw :

- ni dunan nana so kònò, jòn bè ji d'a ma ?
- e bè ji di dunan ma wa ?
- ji bè ta min ? (ba, kolon).
- jòn bè ji bò kolon na ?
- ji bè soli min ? (finyèn na).
- e ka jifilen bè cogo di ? (mana, galama, nègè).
- jòn bè ji kè e ba ka finyèn na ?
- dō ka ji soli k'a di a kèrè fè mōgò ma.
- jòn ye ji di dunankè ma aw ka so ?

an ka nin to an kònò

npogotigi ye ji di dunankè ma

kumanyèfo

kalansen 43 nan

1. danyèw :

- tògòw : donsokè , ngon , warabilen.
- mankutu : belebele
- walew : k'a faga, k'a bon, k'a gosi.

2. kalan taasita :

a) ja kòno ko .

- mun bè ja in kan ?
- cè in ye mun ye ? (donso)
- mun b'a kan na ?
- mun b'a bolo ?
- a bè cogo di ?
- donsokè in bè taama la wa ?
- a kelen don wa ?
- ngon in bè cogo di ? (a ka bon, a ka dogò)

b) waleya wèrèw :

- donso bè mun wèrè faga ? (warabilen).
- a bè fagali kè ni mun ye ? (marifa, kala).
- ni donso ye marifa ci sogo la, o bè se ka fò cogo di ?
(a y'a bon, a y'a gosi).
- ngon sogo bè mun wa ?
- jòn delila k'a dun ?
- e ye kungo sogo jumèn dun ?
- a ka di ni so kòno ta ye wa ?
- donsokè ye mun kè ?

an ka nin to an kòno

donsokè ye ngon belebele suma k'a bon, k'a faga.
a y'a ta k'a d'a kan na, a ye so sira minè.

kumanyèfò

kalansen 44 nan

1. danyèw :

- togòw : ncòròn , ntugan , solo
- walew : k'a sogin , k'a gèn.
- danyè wèrè :

2. kalan taasira :

a) ja kòno ko

- mun bè ja in kan ?
- kòno in ye kòno si jumèn ye ?
- a bè ka mun kè ?
- nyò bè mun kan ?
- ncòròn in bè cogo di ?
- nyò in ka ca wa ?

b) waleya wèrèw :

- kòno wèrèw jumèn bè nyò sogin ?
- jumèn bè kaba sogin (solo)
- kòno ye sènèkèla jugu ye wa ? mun na ?
- n'i t'a fè kònow k'i ka nyò tinyè foro la, i bè mun kè?
(i b'u gèn).
- e bè kònow gèn i ka foro la wa ?
- i b'u gèn cogo di ?
- kònow doròn de bè nyò tinyè wa ?
- kòno jumèn bè ka nyò sogin dilan kan ?

an ka nin to an kòno

ncoron bè ka nyò sogin dilan kan /

kumanyèfo

kalansen 45 nan

1. danyèw

- togòw : lanpan , yeelen , nfirinfinnin.
- walew : wele , jeni
- danyè wèrèw : kèrè fè

2. kalan taasira:

a) ja konò ko

- mun bè ja in kan ?
- mun bè yeelen kèrè fè ?
- mun bè yeelen di ?
- nfirinfinnin joli bè lanpan kèrè fè ?
- u bè ka mun kè ?
- u ka bon wa ?

b) waleya wèrèw :

- lanpan suguya jumèn b'e ka so ?
- o fana bè nfirinfinniw wele wa ?
- o yeelen bè cogo di ?
- a bè nfirinfinninw kaman jeni wa ?
- e bè siran u nyè wa ?
- u bè bò waati jumèn ? (su fè, samiyè fè)
- n'i b'a fè k'u caman sòrò, i bè mun kè ?
- lanpan yeelen b'u welen wa ?

an ka nin to an konò

/ lanpan yeelen bè nfirinfinninw wele /nfanara

n'a dògòkè nfali b'u minè, k'u jiran, k'u nyimai.
o b'u minyè da.

kumanyèfo

kalansen 46 nan

1. danyèw :

- togow : nbuuru , julakè

- walew : ka sorò , ka jago , ka gosi.

danyè wèrèw : santa.

2. kalan taasira

a) ja kono ko

- mun bè ja in kan ?

- cè in ye mun ye ? (tabali feerela)

- a bè mun feere ?

- nbuuru kelen don wa , a ka ca ?

- a nbuuru kun ka jan wa ?

- u ka bon wa ?

- julakè jolen wa, a sigilen ?

- a bè kuma la wa ?

b) waleya wèrèw :

- julaw bè mun ni mun jago ?

- jòn bè nbuuru jago e ka so kèrè fè ?

- o ka nbuuru ka di wa ?

- a bè nbuuru ni mun dun ?

- nbuuru gosi yòrò b'e ka dugu la wa ?

e bè mun k'i ka daraka ye ?

- nbuuru santa bè sorò jòn fè ?

an ka nin to an kònò

nbuuru santa bè sorò julakè fè sugu la. don o don,
amadu bè taa nbuuru kun fila san, a n'a ka denbaya
b'o dun .

kumanyèfò

kalansen 47 nan

1. danyèw :

- togòw : boli , fye, bolikèla

- walew : ka boli, ka duuru

- danyè wèrèw :

2. kalan taasira :

a) ja kònò ko

- mun bè ja in kan ?

- a bè mun na ?

- a kelen don wa ?

- a ka teli wa ? mun na ?

- a ni jòn bè boli la ?

- a sègènnen don wa ?

- a da wagalen don wa ? mun na ?

- cè in ka bon wa ?

b) waleya wèrèw :

- boli kun ye mun ye ?

- n'i b'a fè k'i farikolo kènèya, i bè mun kè? (i bè
to ka teli).

- n'i masa y'i bila ci teliman na, i bè mun kè ?

- e bè se boli la wa ?

- n'i mèenna boli la, i bè kè cogo di ? (i bè sègèn).

- n'i sègèna, mun bè k'i la ? (i fye bè duuru).

an ka nin to an kono

ni mogo mèenna boli la, i fye bè duuru / i bè
sègèn, i bè wosi. o bè mogo farikolo kènèya.

kumanyèfo

kalansen 48 nan

1. danyèw:

- togow: myètò, syèn , nuguma.
- walew : ka ta, ka kèlè.
- danyè wèrèw :

2. kalan taasira :

a) ja kònò ko:

- mun bè ja in kan ?
- mògò joli don ?
- u bè mun na ?
- u bè tulonkè wa ?
- cèw don wa , musow don ?

b) waleya wèrèw :

- myè bè jòn na yan ?
- mun myè b'e la ?
- e b'a fè k'a to ka mun dun ?
- e ye nuguma ye wa ?
- myètò ni nuguma ye kelen ye wa ?
- mán b'u cè ?
- syèn ta ka nyi wa ?
- jòn ni jòn ye syèn ta ?

an ka nin to an kònò

myètò fila ye syèn ta / sogo no fè. u ba nana k'u
minè, k'u gosi.